

(<http://www.ellenfeny.hu/archivum/1997/4/barokk-toredekek>)

Barokk töredékek

Artus:Portré C./6

Lőrinc Katalin

Az Artus legújabb előadása egyetlen. Ez a sommás kijelentés rögtön előre kívánczok, mivel Goda kísérleti, új műfajának ez a legfeltűnőbb jegye ezen az estén.

A szerző ezúttal - jól ismert bátorságával - az improvizációt kívánja ötvözni, összeépíteni a hosszú, aprólékos munkával kidolgozott betétszámokkal és előre komponált, ám élő előadásban felhangzó zenével. A merész vállalkozást estéről estére megfeszített figyelemmel és lélekjelenléttel Goda személyesen vezényli le: kis pálcájával, egy lábú székén ülve inti be a világítási jeleket, zenei indításokat stb. Az ő figyelmének köszönhető, hogy az improvizált szerkezet ellenére nincsenek komolyabb aránytalanságok vagy dramaturgiai üresjáratok. Tempóbeliek viszont annál inkább. Sokszor hosszú másodpercek telnek el az abszolút semmivel, s hiába izgalmas a játék játszók, alkotók számára, a néző ezalatt csak vár. Őt nem az alkotó izgalma hivatott lázba hozni, hanem az alkotás eredménye: az, amit lát.

Nézzük, miben is áll az előadás - főként azok kedvéért, akik egyiket sem látták a "Portré C" sorozat 7 előadásából június 23. és 29. között.

Mi az, ami eleve adott?

Adott a Caola Rt gyárának egy rég elhagyott, s az Artus által birtokba vett szerelőcsarnoka. Impozáns, oszlopos tér, s ebből egy darab kihalva az előadás nézőtere számára. (Esténként, előzetes feliratkozás alapján, 32 ember juthatott be, azok viszont ingyen és bérmentve.)

Adott a három színpadi szereplő: Mándy Ildikó, Regenhart Éva és Pintér Béla a hármasban, kettesben avagy szóló formában elkészített s címeikkel ellátott zárt számaikkal. Ezek között vannak tisztán prózai betétek (leginkább a nagyszerű orgánumú Pintér Béla sajátjai), és vannak tisztán gesztusokkal illetve részben táncmozgással, részben gesztusokkal operálók. Tiszta táncos jelenet nincs, s bár a női szereplők kiváló tánc tudását ismerve ezt titokban fájlaltam is, nincs igazam, hiszen ennek az előadásnak egyáltalán nem célja a tiszta táncban való kifejezés.

Adott továbbá a Pintér Béla által tolmácsolts szép, költői szöveg (nyilván Goda tollából) több részletben. Istenről, az énről, e kettő egységéről és konfliktusáról - egyszerűen, mégis felemelően.

Adott egy írott zene, nem is akármilyen, s annak szintűgy nem akármilyen előadói. Stollár Xénia, aki maga is tagja négytagú zenekarának, ihletett, kissé neobarokk-neorokokó aposztrofáló zenét írt. Erre rimelnek az ugyancsak eleve adott rizsporos parókák és a nagyszerű, aprólékos gonddal kivitelezett jelmezek (Szűcs Edittől), melyek a dúsgazdag és a toprongyos leleményes ötvözetei. A jelmezekre applikálva a művészek "hátsóján" ott díszlik az az egyetlen székláb, melyen, ha épp nem dolgoznak, a „mezőny” szélén ülve figyelik a teret. A ruhák, a kellékek s azok használata igen szerves része az előadásnak: ezekkel átgondolt, bepróbált s estéről estére ismétlődő szertartások történnek, a ruhaletépéstől egy szellemes tükrös jeleneten át a poharak vagy kardok-pálcák jelenetéig. Ez a valódi szervesség optikailag növeli mindazt, ami az előadásban szervetlen.

Ha áttérek a komputer- és videohasználatra, már közelítek e szerveség mezsgyéjéhez: de itt még csak félúton vagyunk. Az ugyanis, hogy az előadások vendégeiről estéről estére videofelvétel készül (bejövételkor egy pillanatra mindenkit egyenként lencsevégre kap Ernst Süss, az est technikai vezetője), még éppúgy adott, mint a komputer-felszerelés, melybe Langh Róbert még a kezdéskor, s tulajdonképpen az előadás alatt végig programozza a nézők arcképeiből s neveinek betűiből készült kipeket. (Ez utóbbit a vendéglistáról táplálják a gépbe.)

S itt térünk át az improvizatív elemek taglalására. A nézők ugyanis estéről estére mások: az arcképcsarnok naponta változik, a képes-betűs játék mindig picit más. A néző szórakozik: keresi saját és ismerősei arcát. És itt léptük át a szerveség mezsgyéjét: mindez valóban lenyűgöző, de mi köze a színpadi számokhoz? Jó, nyilván nem kíván mást, mint láttatni: a néző és játzó közt kisebb a különbség, mint hinnénk. A határok a technika jóvoltából végtelenek és összemoshatók: együtt vagyunk mind e térben, ha mást csinálunk is. Kísérletnek, szándéknak érdekes és jó, olyan konzervatív nézőnek azonban, mint én, aki nem azért ül be a színházba, hogy saját magát nézze, hanem, hogy a játzóktól kapja az élményt, ez az érdekesség kilóg a képből.

A legdomináns rögtönzött elem azonban az estéknél más és más festőművész által a helyszínen készülő, s időnként a háttérvászonra vetített üvegfestmény, s maga a festés folyamata. A festő nemcsak úgy hivatott az előadás részesévé válni, hogy valamilyen kontextusban a jelenlévők s a színpadi történések inspirálják rögtönzött művét, hanem úgy is, hogy saját választása szerint teszi ki egy adott pillanatban (Goda csemetésére) azt a címfeliratot festménye egy pontjára, amely kivetítve közli a játzókkal, melyik szám következik. A játék így mozaikszerű lesz, a kész jelenetek minden este más és más sorrendben kerülnek színre (ez nyilván kissé belső tartalmukba is beleszól: érdekes szakmai ujjgyakorlat a művészeknek). Ezzel még nem is volna baj, hisz egyik-másik jelenet önmagában egy-egy külön gyöngyszem: remek a "divatbemutató" gólyalábakon, szép a Nó című szám, mely semmi más, mint Mándy Ildikó figurája, egy oszlop és néhány pálcika, valamint Pintér Béla pelenkás szólója... A nyílt színi vezérlés azonban gyakori kínos tempóvesztéssel jár, amint arra már előljáróban utaltam. Ami viszont ennél is zavaróbb: a nyílt színi festés valójában nem képes az előadás kész anyagába integrálódni, olyannyira sem, mint a komputeres klippek. Nyilván a festő személyén is múlik egy s más, ezen az estén Szalay Miklós festett. Műve önmagában sem volt meggyőző, menti azonban a helyzet kínja: sietni kell, ott áll a néző előtt, s bizony a festés maga még eme performance-szerűségében sem előadói műfaj, így mint ilyen, hatása (talán az első néhány perc újdonság-élményétől eltekintve), messze elmarad az előadás bármely elemétől.

Goda Gábor profi színházi alkotó, a kifejezés legjobb értelmében. Elismerik külföldön, sőt, ami még nagyobb szó: itthon is. Ez kötelez. Nem engedhet meg magának olyan nyíltszíni kísérletet, játszadozást, melynek eredménye esetleg nagyon is elmaradhat ettől a szinttől. Nagyszerű, hogy kísérletezik, hogy nem megy "tutira", hogy hangot, palettát vált, neki azonban immár csak egy önmagához méltóvá érlelt eredménnyel érdemes a nagyjérdemű elé kilépnie.

Portré C

Artus

Zene: Stollár Xénia

Építész: Sebestyén Ferenc

Jelmez: Szűcs Edit

Speciális kellékek: Kocsis Gábor, Ernst Süss, Sólyom Tamás

Komputer: Langh Róbert

Rendező: Goda Gábor

Előadják: Mándy Ildikó, Regenhart Éva, Pintér Béla, Goda Gábor

Zenekar: Stollár Xénia, Somogyi Erzsébet, Winkler Orsolya, Rozmán Lajos